

**Bryssel den 26 februari 2025
(OR. en)**

6350/25

**SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58**

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Den europeiska planeringsterminen 2025: utmaningar i samband med den s.k. silveromställningen (silver transformation) – incitament och systemlösningar för att främja att äldre personer frivilligt förvärvsarbetar längre – Riktlinjedebatt

För delegationerna bifogas ordförandeskapets vägledande not om ovannämnda ärende inför riktlinjedebatten i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 10 mars 2025.

För närvarande löper äldre personer ofta stor risk att drabbas av fattigdom, samtidigt som deras fortsatta bidrag till ekonomin och samhället inte värdesätts fullt ut. Underskattning och till och med diskriminering eller utestängning kastar en skugga över de senare åren för många äldre.

Även om aktivitetsgraden och sysselsättningsgraden för personer i åldern 55–64 år har ökat sedan 2009 är de fortfarande betydligt lägre än för arbetstagare i den mest aktiva åldern, särskilt bland äldre kvinnor, vilket tyder på att det fortfarande finns outnyttjad potential för ytterligare aktivering. Andelen som befinner sig i långtidsarbetslöshet (12 månader eller mer) är också mycket större bland äldre arbetstagare än bland andra åldersgrupper. Att aktivera äldre kan bidra till att mildra den åldrande befolkningens negativa effekter på EU:s arbetskraft och den förväntade ökningen av kompetens- och arbetskraftsbristen. Det behövs skräddarsydd politik för att ta itu med de särskilda hinder för sysselsättning som äldre ställs inför, såsom åldersdiskriminering vid anställning. Sysselsättningspolitiken tenderar att främst inriktas på vuxna i arbetsför ålder vilket begränsar tillgången till sysselsättningsmöjligheter eller vuxenutbildning för personer i pensionsålder. Den begränsade tillgången till omsorgstjänster påverkar dessutom äldre kvinnors informella omsorgsansvar och påverkar deras deltagande på arbetsmarknaden negativt.

Digital teknik ses ofta som ett sätt att tillhandahålla lösningar för en åldrande arbetskraft. Eventuellt skulle dock mer kunna göras för att säkerställa nödvändiga digitala färdigheter samt tillgänglighet, prisöverkomlighet och tillgång vad gäller ny teknik, vilket medför ett antal problem, bland annat en tydlig risk för utestängning av vissa personer.

Utöver särskilda tjänster för äldre, såsom långtidsvård, krävs det lika tillgång till allmänna tjänster för att minska sårbarheten hos och främja inkluderingen av äldre personer. Åldrandet ses fortfarande till stor del ur ett kostnadsperspektiv, snarare än hur ökad livslängd kan utnyttjas som en möjlighet, och är fortfarande lågt prioriterat på de flesta regeringars dagordningar.

Den nationella politiken bör integrera åldrande och lämpliga stödmekanismer för äldre i den sociala och ekonomiska planeringen. I politiken på områdena för sysselsättning, arbetsvillkor, hälsa, transporter, bostäder och välfärd bör hänsyn tas till äldre personers behov. Dessa sektorsvisa mål bör också integreras i bredare sociala strategier.

Pensionssystemen kan också underlätta ett längre arbetsliv, särskilt genom att göra det möjligt för enskilda att kombinera pension med fortsatt yrkesverksamhet eller genom att öka incitamenten för ökat deltagande. Bland de faktorer som ska beaktas kan nämnas rättvis behandling av arbetstagare som kommer in på arbetsmarknaden tidigt eller som arbetar inom fysiskt krävande eller farliga arbeten, eller som kombinerar arbete med familje- och omsorgsansvar, behovet av att bevara möjligheterna till omfördelning mellan inkomstgenererande grupper och skyddet av avbrott i yrkeslivet.

På EU-nivå, i rådets slutsatser om integrering av åldrande i offentlig politik, i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och i den europeiska strategin för vård och omsorg betonas vikten av att säkerställa att äldre arbetstagare och äldre personer fortsätter att inkluderas aktivt på arbetsmarknaden och i samhället i stort. För att öka den sociala konvergensen och bygga upp ett starkare socialt Europa har kommissionen satt som mål att 78 % av européerna ska vara sysselsatta senast 2030. Många av principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter är relevanta för ett aktivt och hälsosamt åldrande – från tillgång till utbildning och livslångt lärande och lika möjligheter, inkomster och pensioner till långtidsvård och hälso- och sjukvård eller rättvisa arbetsvillkor. För att uppnå detta måste EU och EU:s medlemsstater fortsätta att investera i högkvalitativa och inkluderande arbetstillfällen och arbetsvillkor för alla, inbegripet äldre arbetstagare.

Handlingsplanen för pelaren har omsatts i ett stort antal omfattande initiativ som lagts fram av Europeiska kommissionen på det sociala området, varav många har en direkt inverkan på äldre personer. Den europeiska kompetensagendan innehåller åtgärder för att göra utbildningsvägarna mer flexibla och anpassade till en åldrande befolkning i ett livslångt perspektiv. Att förutse och hantera förändringar i samband med en åldrande befolkning är också en av prioriteringarna i EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2021–2027.

Demografiska förändringar innebär nya utmaningar för oss och kräver bland annat ett längre arbetsliv. Politiska åtgärder för att möta dessa utmaningar måste vidtas med hänsyn till allmänhetens missnöje med förslagen om att höja pensionsåldern, och man söker därför efter sätt att stimulera ett frivilligt deltagande på arbetsmarknaden. För det första måste vi undanröja de hinder för att stanna kvar på arbetsmarknaden som äldre arbetstagare för närvarande ställs inför och erbjuda skräddarsydda lösningar för att säkerställa hög kvalitet på arbetslivet. Medlemsstaterna, liksom EU-institutionerna, behöver ett tillvägagångssätt som återspeglar verkligheten i ett livslångt perspektiv och sysselsättningens inverkan på individens liv, och som tar hänsyn till äldre personers fulla potential och erfarenhet på arbetsmarknaden och i samhället. Vissa av de föreslagna åtgärderna går i rätt riktning, t.ex. ett starkt fokus på livslångt lärande.

Med tanke på att arbetsmarknaden är heterogen och innefattar en rad olika sektorer, yrken, typer av arbeten och kontrakt, bör vi identifiera politik och metoder för att stärka äldre arbetstagare.

Även om många av de offentliga politiska åtgärder som kan bidra till att stärka äldre i första hand ligger under medlemsstaternas behörighet, har befolkningens åldrande en betydande inverkan på arbetskraftsutbudet och de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. Det är därför en utmaning som behöver uppmärksammas inom ramen för den europeiska planeringsterminen för samordning av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken. I detta sammanhang är det viktigt att anta ett helhetsperspektiv genom att lägga lika stor vikt vid politik som stöder aktivt åldrande, frivillig förlängning av arbetslivet och äldre människors egenmakt i samhället.

Under de senaste åren har EU genomgått djupgående förändringar och anpassat sina politiska prioriteringar till de utmaningar som väntar. EU är fast beslutet att säkerställa sitt hållbara välstånd och sin konkurrenskraft och samtidigt stärka den sociala marknadsekonomi och skydda sin suveränitet, sin ekonomiska säkerhet och sitt globala inflytande.

I egenskap av central mekanism för samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik utgör den europeiska planeringsterminen ramen för genomförandet av nödvändiga investeringar och reformer. I syfte att förbättra EU:s konkurrenskraft, hållbarhet och sociala rättvisa kommer planeringsterminen att fortsätta att kartlägga socioekonomiska utmaningar och ge vägledning om de politiska åtgärder som krävs för att åtgärda dem.

Syftet med 2025 års europeiska planeringstermin är att göra EU mer konkurrenskraftigt och framtidssäkrat genom att stödja framstegen mot en grön, digital, inkluderande och motståndskraftig ekonomi.

Hittills har planeringsterminen analyserat utmaningarna relaterade till åldrandet och i vissa avseenden även analyserat äldre arbetstagares potential, och rekommenderat mer utbildning och jobbskapande inom hälso- och sjukvårdssektorn och sektorn för långvarig vård och omsorg. Detta är nödvändigt för att möta den ökande efterfrågan på vård- och omsorgstjänster som är kopplade till befolkningens åldrande, och även titta på hur viktigt det är att äldre arbetstagare integreras på arbetsmarknaden för att bemöta kompetens- och arbetskraftsbrist. Man skulle dock eventuellt ytterligare kunna lyfta fram äldre som en arbetskraftsresurs med kompetens, erfarenhet och potential, eller för att förbättra hälsa eller friska levnadsår. Den låga sysselsättningsgraden bland äldre på arbetsmarknaden och dess orsaker bör beaktas.

Mot bakgrund av den europeiska strategin för vård och omsorg (2022) och rådets rekommendation om tillgång till långvarig vård och omsorg till överkomliga priser och av god kvalitet (2023), som bekräftar planeringsterminens roll när det gäller att genomföra strategin, anser vi att uppmärksamhet bör ägnas hälso- och sjukvårdspolitiken och politiken för långvarig vård ur ett patientcentrerat perspektiv. Planeringsterminen bör också fortsätta att ta hänsyn till graden av fattigdom och social utestängning bland äldre personer, särskilt äldre kvinnor, på EU-nivå. När det gäller livslångt lärande och kompetensutveckling kan det låga deltagandet av äldre i vuxenutbildning nämnas.

Om vårt mål är att öka insatserna för att främja en motståndskraftig ekonomi och social delaktighet måste vi överväga hur vi vill att den europeiska planeringsterminen ska analysera den offentliga politiken för åldrande i allmänhet och positiva incitament för ett längre arbetsliv i synnerhet, och utfärda rekommendationer till medlemsstaterna i enlighet med detta.

I detta sammanhang uppmanades ministrarna att komma med synpunkter i följande frågor:

- 1) *Vilka politiska incitament använder Ert land för att främja ett längre arbetsliv?*
 - 2) *Anser Ni att den europeiska planeringsterminen redan ägnar åldersrelaterade utmaningar och möjligheter tillräcklig uppmärksamhet, eller att mer uppmärksamhet bör ägnas vissa av dem, och i så fall vilka?*
-